

WIADOMOŚCI POLSKIE

Nr 3 (18)
LIPIEC
SIERPIEŃ
WRZESIEŃ
2007 r.
KRASNODAR

ПОЛЬСКИЕ ВЕДОМОСТИ

№ 3 (18)
ИЮЛЬ
АВГУСТ
СЕНТЯБРЬ
2007 г.
КРАСНОДАР

Pismo Krasnodarskiej Organizacji
Regionalnej Polskie Centrum
Narodowo-Kulturalne "Jedność"

Издание Краснодарской региональной
общественной организации Польский
национально-культурный центр "Единство"

Krystyna Sieriebriakowa. Kraków. 2006 r.

ŻYCIE POLONIJNE

19 июля 2007 г. в Краснодарском краевом выставочном зале открылась экспозиция «Витольд Лютославский и его музыкальные идеи», подготовленная Польским музыкальным издательством и Обществом им. Витольда Лютославского. Выставка была предоставлена Польским культурным центром в Москве и радовала кубанского зрителя до 5 августа.

3 августа 2007 г. на канале Нового телевидения Кубани (НТК) состоялась премьера фильма «Поляки» из цикла «Лица кубанских национальностей» (автор сценария — *Анжелика Омеляненко*, режиссёр — *Лили Любимова*, ведущая — *Любава Пенькова*). Фильм, снятый при содействии КРОО Польский национально-культурный центр «Единство», рассказывает о судьбах поляков Краснодарского края, о прошлом и настоящем кубанской Полонии. Отрадно отметить, что фильм многократно демонстрировался, и многие кубанцы успели его посмотреть.

В этот же день в Польском центре «Единство» прошла встреча с участниками июльской поездки в Краков. Молодёжь, побывавшая в Польше, поделилась впечатлениями от посещения достопримечательных мест. Состоялся просмотр любительского видеофильма. Присутствующие с удовольствием изучали многочисленные фотографии, сделанные во время этого увлекательного путешествия. Рассказ о поездке смотрите в этом номере.

В августе 2007 г. на Кубани вновь побывал один из старейших польских коллективов России — «Сибирский Краковяк» (основан в 1997 г.). Впервые гости из Республики Хакасия посетили наш регион в августе 2006 г., приняв участие в Фольклорно-этнографическом полонийном фестивале, организованном КРОО Польский национально-культурный центр «Единство» при поддержке Общества «Вспульнота Польска». В этот раз «Сибирский Краковяк» порадовал своим искусством Краснодар, Джубгу и Горячий Ключ.

Фотографии с выставочной экспозиции

Солисты «Сибирского Краковяка»

11 августа 2007 г. в Горячем Ключе прошёл замечательный праздник — День города. Главные торжества развернулись вблизи памятника А.С. Пушкину. На центральной аллее были представлены художественные изделия и поделки, созданные руками учащихся. По парковым дорожкам прогуливались артисты в костюмах сказочных героев, а самые юные гости праздника с удовольствием катались на весёлом поезде. Особенно порадовал зрителей праздничный концерт и дегустация блюд различных национальных кухонь.

В празднике приняли участие члены Польского центра «Единство» и коллектив из Хакасии — «Сибирский Краковяк» (художественный руководитель — *пани Хелена Владимирова*). Поляки, как и другие представители «Союза славян Кубани», получили отдель-

ный участок для организации своего «польского двора». На польском подворье была развёрнута выставка двух дружеских полонийных изданий «Соотечественники» (г. Абакан) и «Польские ведомости» (г. Краснодар). Польские красавицы стояли у ворот своего двора и задорными песнями зазывали гостей. Зашёл отведавать польские угощения и мэр города Горячий Ключ.

На главной праздничной площадке с успехом прошло выступление ансамбля «Сибирский Краковяк».

2 сентября 2007 г. состоялось заседание Правления КРОО Польский национально-культурный центр «Единство», на котором были обсуждены вопросы, связанные с приездом преподавателя польского языка и культуры из Польши, план работы Польского центра на период с сентября по декабрь 2007 г. и о членстве в организации.

8 сентября 2007 г. в Краснодарском центре национальных культур прошла дружеская встреча Правления Польского центра «Единство» с франко-польской супружеской парой Гриффон. Польскую «половинку» этой семьи представляла *пани Иоланта Гриффон* — милая женщина, активно включившаяся в работу Польского центра.

«Польский дворик» в Горячем Ключе

ŻYCIE POLONIJNE

WITOLD LUTOSŁAWSKI

(25.01.1913 – 8.02.1994)

Pochodził z rodziny ziemiańskiej herbu Jelita mającej swą posiadłość w Drozdowie k. Łomży. Jego zainteresowanie muzyką miało swe korzenie w dzieciństwie i tradycji rodzinnego kompozycjonowania. Komponował już w wieku 9 lat i w roku 1922 napisał *Preludium* na fortepian. Później uczył się gry na skrzypcach i fortepianie oraz uczęszczał do Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie. W roku 1931 zdał maturę. W latach 1927–1928 i 1932–

1937 uczęszczał do Konserwatorium Warszawskiego, studiując pianistykę oraz kompozycję, a na przełomie lat 1931–1933 oddawał się studiom matematycznym.

Na początku II wojny światowej walczył jako żołnierz przeciwko Niemcom, a potem, w czasie okupacji, grywał w warszawskich kawiarniach w duecie z Andrzejem Panufnikiem oraz koncertował z Eugenią Umińską, zbierając fundusze na pomoc ukrywającym się artystom, m.in. dla Władysława Szpilmana. Z Andrzejem Panufnikiem przygotował około 200 transkrypcji utworów znanych kompozytorów, m.in. opracowanie 24 kaprysu N. Paganiniego, zatytułowane *Wariacje na temat Paganiniego*. Prawie wszystkie kompozycje sprzed i z okresu wojny zaginęły.

Po wojnie komponował między innymi symfonie, koncerty i utwory dla dzieci. W latach pięćdziesiątych komponował również muzykę teatralną, radiową, oraz zwykle piosenki (walece, fokstroty, tanga). W tej, wyraźnie zarobkowej działalności, korzystał najpierw z pseudonimu Bardos, a później Derwid. Piosenki przez niego napisane wykonywali m.in. tacy artyści, jak: Olgierd Buczek, Mieczysław Fogg, Ludmiła Jakubczak, Kalina Jędrusik, Jerzy Michotek, Sława Przybylska, Hanna Rek, Irena Santor, Rena Rolska, Violetta Villas.

W latach sześćdziesiątych zaczął działać jako dyrygent i wykładowca – w kraju i za granicą. Udzielał się też w Związku Kompozytorów Polskich.

Jest twórcą oryginalnej techniki kompozytorskiej – aleatoryzmu kontrolowanego. W czasie największego rozkwitu awangardy Lutosławski nie zapominał, że *nowość jest tą cechą utworu, która zużywa się najszybciej*. Był jednym spośród nielicznych kompozytorów, którzy w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku nie zapomnieli o prawach rządzących percepcją muzyki.

Uznawany za najwybitniejszego – obok Chopina i Szymanowskiego – polskiego kompozytora wszech czasów. Został odznaczony najwyższymi orderami PRL i III RP: Orderem Budowniczych Polski Ludowej oraz Orderem Orła Białego. Laureat Polar Music Prize z roku 1993. Tytuły doktora honoris causa przyznały mu uniwersytety: Warszawski (1973), Mikołaja Kopernika w Toruniu (1980), Jagielloński (1984) oraz Akademia Muzyczna im. Fryderyka Chopina (1988). Zarówno Filharmonia Wrocławska, jak i Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Nysie oraz Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Stargardzie Szczecińskim, noszą jego imię.

11 сентября 2007 г. в Краснодар прибыл преподаватель польского языка и культуры пан Дариуш Юзеф Сас. Он будет работать в Польском центре «Единство» в течении 2007–2008 учебного года. Его приезд стал возможен благодаря содействию Центра усовершенствования для преподавателей польского языка и Консульского отдела Посольства Республики Польша. Пан Дариуш – творческая личность, известный в Польше поэт, человек удивительной судьбы. Он закончил мореходную школу, объездил полмира, получил университетское филологическое образование, преподавал польскую литературу.

Дариуш Юзеф Сас

23 сентября 2007 г.

в Краснодарском центре национальных культур состоялся вечер, посвященный памяти великого поляка – генерала Владислава Андерса. Сенат Республики Польша объявил

2007 год – Годом генерала Андерса. Собравшиеся вспомнили основные вехи жизни и служения генерала, посмотрели документальный фильм на польском языке об армии Андерса, а также послушали стихотворения и песни, посвященные подвигу польских солдат на фронтах Второй мировой войны. Особенно запомнились выступления пани Ядвиги Гарлинской-Гжесяк, панны Татьяны Березенко-Защевской, пана Виталия Мингазова-Литуновского и пана Олега Воробьева-Озолинского.

В рамках вечера прошло выступление члена Союза композиторов России пана Сергея Бахарева-Добровольского (г. Новороссийск), подготовившего замечательный мини-концерт.

29 сентября 2007 г. в Краснодаре прошёл День города. Трудно переоценить значение этого традиционного праздника, который является символом дружбы всех народов, живущих в Крас-

День города Краснодара

нодаре. В мероприятии всегда принимают участие национальные коллективы города. В этом году концерт прошёл на открытой площадке в Первомайской роще. Члены Польского центра «Единство», как всегда, приняли в нём активное участие. Краснодарских поляков представлял фольклорно-этнографический ансамбль «Сковронэк» (руководитель – пани Ядвиги Гарлинская-Гжесяк).

2007 - ГОД ГЕНЕРАЛА ВЛАДИСЛАВА АНДЕРСА

Владислав Андерс

РОДИЛСЯ в шляхетской семье. Собираясь стать инженером, окончил реальное училище в Варшаве и Политехнический институт в Риге. После начала Первой мировой войны, в чине поручика направлен в 3-й драгунский полк. В боях проявил большую храбрость и способности, вскоре уже командовал эскадроном, имел три ранения (всего в своей жизни Владислав Андерс был ранен 8 раз), несколько боевых орденов (в том числе Св. Георгия). Окончил ускоренный курс Академии Генерального Штаба в Петрограде (в середине февраля 1917 г.), получив диплом из рук Николая II и чин капитана Генерального Штаба.

Февральскую революцию Андерс, по собственным словам, встретил, как и все поляки, с энтузиазмом. Вскоре он был направлен в Первый Польский корпус генерал-майора Юзефа Довбур-Мусницкого и зачислен в 1-й Креховецкий уланский полк; этот момент был, по его словам, одним из самых счастливых в его жизни. Осенью Андерс назначен начальником штаба Польской стрелковой дивизии; на этом посту его застает Октябрьский переворот.

12 января 1918 г. Довбур-Мусниц-

кий объявляет войну большевистскому правительству; на следующий день части Андерса берут Рогачёв. Однако 31 января дивизия была выбита оттуда красновардейцами, отошла к Бобруйску и там после Брест-Литовского мира сдалась немцам и была расформирована.

После Ноябрьской революции в Германии, Довбур-Мусницкий становится главой сформированной в Познани повстанческой Великопольской армии, а Андерса, уже в чине подполковника, назначает своим начальником штаба. В этом качестве Андерс ведёт бои с немцами до самого вхождения Познанщины в состав Польши (16 февраля 1919 г.). С апреля того же года, в качестве командира сформированного им 15-го Уланского полка, принимает участие в боях с большевиками. После заключения Рижского мира между Польшей и РСФСР (1920 г.) Андерс получает высшее военное образование в Париже и Варшаве, с ноября 1925 г. в звании полковника — военный комендант Варшавы.

Во время мятежа Пилсудского 12 мая 1926 г. Андерс сохраняет верность законному правительству и руководит военным отпором путчистам, что после установления режима «санации» самым неблагоприятным образом сказывается на его карьере: вплоть до Второй мировой войны он находится в должности командира кавалерийской бригады, Волинской (с 1928 г.), затем Новогрудской (с 1937 г.). Во главе Новогрудской бригады Андерс вступает в войну.

Бригада Андерса сливается с остатками двух польских дивизий в оперативную кавалерийскую группу «Андерс», а сам Владислав Андерс, произведённый в генералы, сражается во

главе её в районе Плоцка и к юго-востоку от Варшавы, а после поражения поляков под Варшавой отходит к Львову; 22 сентября успешно атаковал наступавших немцев; 24 сентября, возглавив остатки разбитых польских войск, попытался прорваться через немецко-советское окружение в Венгрию, надеясь затем перебраться во Францию и продолжать борьбу. Однако 29 сентября, тяжело раненый в бою с частями РККА, попадает в советский плен. Андерс содержался в военном госпитале во Львове, затем во внутренней тюрьме НКВД на Лубянке вплоть до августа 1941 г., когда были установлены союзнические отношения между СССР и польским эмигрантским правительством в Лондоне.

4 августа 1941 г. Андерс был доставлен в кабинет Берии, где последний лично сообщил ему, что он свободен

Трубоч на Монте-Кассино

Крест Монте-Кассино

и что он назначен лондонским правительством командующим Польской Армией в СССР (с производством в чин генерала дивизии). Армию предполагалось комплектовать как по призыву, так и на добровольной основе из граждан Польши в СССР. Назначению Андерса на должность командующего Польской Армией способствовало несколько моментов: опыт командования войсковыми соединениями; незапятнанная политическая репутация; наконец, хорошее знание русского языка.

Однако Андерс крайне негативно относился к советскому режиму и к личности Сталина и стремился вывести как можно больше поляков из СССР. Он пишет: «Я понимал, что если даже сейчас, когда Россия находится в трудных условиях, немцы постоянно наступают, Союзу грозит разгром, если даже сейчас советские власти так неприязненно относятся к нам, полякам, что же будет, когда военное счастье отвернется от немцев? Политические руководители, всё Политбюро, всё советское правительство — это те же люди, которые заключили пакт с Германией и устами Молотова выражали радость, что Польша, “ублюдок версальской системы”, навсегда прекратила своё существование. Это были те же люди, которые причинили невиданные ранее в истории страдания миллионам поляков и уничтожили многие сотни тысяч человеческих жизней».

Глава польского правительства генерал Сикорский, стремившийся иметь польские войска на всех фронтах, противился этим планам. Но Андерс, вопреки его мнению, сумел настоять на выводе Польской Армии с территории Советского Союза.

Эвакуация «армии Андерса» в Иран проходила весной-летом 1942 г. и была завершена к 1 сентября; с 12 августа эта армия имела официальное название «Польской Армии на Востоке» и состояла из 3, 5, 6 и 7-й пехотных дивизий, танковой бригады и 12-го уланского полка.

21 июля 1943 г. «Польская Армия на Востоке» преобразована во «Второй Польский корпус» в составе британских вооружённых сил. Корпус насчитывал около 50 тыс. человек и состоял из: 3-й дивизии Карпатских стрелков; 5-й Кресовой пехотной дивизии; 2-й Варшавской Бронетанковой дивизии, 2-й Артиллерийской группы, а также отдельного уланского полка, десантно-диверсионной роты и других подразделений.

Дислоцировались поляки Андерса сначала в Ираке, потом в Палестине и Египте, а с декабря 1943 по апрель 1944 г. были переброшены в Италию, где тотчас отличились при прорыве так называемой «Линии Густава» (прикрывавшей Рим с юга), после многодневных кровопролитных боёв взяв 18 мая ключевой пункт немецких укреплений — монастырь Монте-Кассино. После этого Второй Польский корпус был переброшен на Адриатический фронт и принимал участие в боях под Анконой; он закончил свой боевой путь в апреле 1945 г. взятием Болоньи. Героические бои под Монте-Кассино сделали Андерса наиболее популярным из всех польских генералов. С февраля 1945 г. Андерс — исполняющий обязанности главнокомандующего польскими силами на Западе (до 5 мая, когда из плена был освобождён командующий Армией Крайовой генерал Бур-Комаровский).

По окончании войны, Андерс последовательно занимал позицию, враждебную коммунистическому режиму в Польше. Добился отмены планировавшейся британским правительством принудительной репатриации его солдат; в 1946 г. коммунистическое правительство лишило его польского гражданства. С 1954 г. — член (наряду с Буром-Комаровским и Эдвардом Рачиньским) и фактический лидер «Совета трёх», руководящего органа польской эмиграции. Согласно завещанию, похоронен в Монте-Кассино, рядом со своими павшими солдатами.

Андерс — автор книги мемуаров «Без последней главы».

Песенка

Иосиф Бродский

По холмам поднебесья,
по дороге неблизкой,
возвращаясь без песни
из земли итальянской,
над страной огородов,
над родными полями
пролетит зимородок
и помашет крылами.
И с высот олимпийских,
недоступных для галки,
там, на склонах альпийских,
где желтеют фиалки, —
хоть глаза её зорки
и простор не тревожит, —
видит птичка пригорки,
но понять их не может.
Между сосен на кручах
птица с криком кружится
и, замешкавшись в тучах,
вновь в отчизну стремится.
Помнят только вершины
да цветущие маки,
что на Монте-Кассино
это были поляки.

1960 (?)

Из стихотворения «Баллада о Вечном Огне»

Александр Галич

...А купцы приезжают в Познань,
Покупают меха и мыло...
Подождите, пока не поздно,
Не забудьте, как это было!
Как нас черным огнём косило
В той последней слепой атаке...
«Маки, маки на Монте-Кассино»,
Как мы падали в эти маки.
А на ярмарке — всё красиво,
И шушат то рубли, то марки...
«Маки, маки на Монте-Кассино»,
Ах, как вы почернели, маки!

31 декабря 1968 г.
г. Дубна

Монте-Кассино

Александр Ревич

Над асфальтом безлесые горы,
Над горами пустыня пустынь,
Склон шершавый,
как ствол толстокорый,
Убегает в туманную синь,
Где спит, словно плавится в зное,
Монастырской стены белизна,
Вознесённая над крутизною
В незапамятные времена,
А на памяти... Господи Боже!..
Под смертельным прицельным огнём
До вершины — к стене — от подножья
Разве можно добраться живём?
Сам я кланялся пулям когда-то,
Прижимался к земле без стыда,
Но такой высоты распроклятой
Не встречалось ещё никогда,
Не встречалось подъёма кошмарней,
И в свидетели вас я беру,
Незнакомые польские парни,
Погребённые здесь на юру,
Позабывшие в этих теснинах
Сероглазую Вислу свою,
На ветру, на горе, в Апеннингах,
В чуждадьнем полднем краю.

1987 г.

НАСИ В КРАЈУ

КАЖИКУЛЫ В ПОЛЬШЕ

В июле 2007 г. дети из полонийских организаций со всей России собирались в Москве в Посольстве Республики Польша. Одна за другой приезжают группы из Владикавказа, Владимира, Волгограда, Оренбурга, Пятигорска, Уфы. Петербургская и Калининградская группы присоединяются к нам уже в Польше. Кто-то приводит себя в порядок, заводит новых друзей, обменивается первыми впечатлениями. Впереди встреча с Послом Республики Польша в России паном Ежи Баром, затем торжественный обед в зале для приёма гостей.

О ОТЪЕЗДА в Польшу нам, руководителям детских групп, пришлось решить немало организационных проблем и распределить детей по группам. В результате в наш небольшой, но дружный краснодарский коллектив вошли дети из Владикавказа, Владимира, Оренбурга, Пятигорска и Уфы. Сформировалась группа из 33 человек. Детям, ещё вчера не знавшим друг друга, предстояло почти три недели прожить бок о бок, деля все радости и трудности лагерной жизни.

После приезда в Краков и размещения на месте, начались наши польские каникулы. Сказать, что программа нашего пребывания была насыщенной — это ничего не сказать. Мне уже доводилось бы-

вать в Кракове, но такое количество экскурсий по городу, его окрестностям, пешеходных прогулок и даже походов было трудно себе представить!

Начало было положено посещением очень живописного и уютного Краковского зоопарка, что находится на окраине города. Откуда мы отправляемся пешком через вековой буковый лес и выходим на один из краковских курганов.

Наша богатая экскурсионная программа начиналась с Вавеля, Мариацкого собора и Ягеллонского университета, где мы побывали в старейшем университетском здании в Польше — Collegium Maius, заложенном в 1400 г. королём Владиславом II Ягелло.

Многим запомнилась поездка в Тынец, что в нескольких километрах от Кракова, где мы посетили старейший из монастырей ордена Бенедиктинцев. В редком по своей красоте монастырском костёле с великолепными позолоченными статуями и искусной резьбой по дереву наша неунывающая команда провела блаженные минуты отдыха, наслаждаясь прохладой его каменных стен. А нам ведь предстоял ещё довольно длительный пеший поход в 35-градусную жару.

Кроме осмотра красот Кракова, который проводился, как правило,

в первой половине дня, множество других интересных дел, конкурсов или репетиций занимало наше послеобеденное время.

В лагере все семь групп, а наша была третьей по нумерации, соревновались между собой. Оценивались достижения в конкурсе чистоты — за самую опрятную комнату, конкурсе рисунка, в состязаниях по перетягиванию каната, футболу, демонстрации своих знаний о Кракове. Но самым трудным и ответственным конкурсом стала презентация заключительной концертной программы. Борьба за первое место в каждой из шести заявленных номинаций разгорелась нешуточная. У каждой группы было огромное желание победить. Поэтому все мы — и дети, и их руководители — с азартом взялись за подготовку к каждому конкурсу. Едва отдохнув после экскурсий, мы репетировали концертные номера, рисовали или занимались спортивными тренировками. Все мы были как одна семья — если мальчишки выкладывались за всю команду на футбольном поле, то девчонки под руководством Окса-

ны Позднышевой создавали свои художественные шедевры. Да что там, даже 8–9-летние малыши вносили свою лепту — как могли боролись за звание самой опрятной комнаты в лагере. И наши усилия не пропали даром. С нескрываемой гордостью могу отметить, что наша самая многочисленная и временами плохо управляемая третья группа стала абсолютно непобедима в четырёх (!) номинациях: футбольных соревнованиях, состязаниях по перетягиванию каната, в конкурсе рисунков и в презентации концертной программы. Надо отметить, что для победы в конкурсе чистоты нам не хватило единственного балла.

Полмесяца сказочного пребывания в Польше пролетели для нас стремительно и к сожалению, очень быстро закончились.

Хелена ТЕЛИЦКАЯ

Вице-Председатель КРОО Польский национально-культурный центр «Единство»

Letnia Szkoła Języka i Kultury Polskiej
 Летняя школа польского языка и культуры

В ЛЕТНЕЙ ШКОЛЕ

С 27 июля по 7 августа 2007 г. в Санкт-Петербурге прошла IX Летняя школа польского языка и культуры, главными организаторами которой традиционно выступают: Римско-католический приход Св. Станислава, Культурно-просветительское общество «Полония» и Общество «Вспульнота Польска» при участии Генерального консульства Польши в Петербурге, Консульского отдела Посольства Польши в Москве и Польского культурного центра в Москве.

В этом году от КРОО Польский центр «Единство» участниками школы стали Сергей Ганночка и Радослав Мулявка.

Я ВСЕГДА с уважением относился к своим польским корням. Дед говорил, что наши предки жили в Кракове, когда он был ещё столицей Польши. Мама рассказывала мне о том, как отмечались польские праздники и католическая Пасха в небольшом селе Минском, где жили её бабушка с дедушкой и другие переселенцы из Польши.

Конечно, я был знаком с польской культурой. Мне всегда нравилась музыка Фридерика Шопена, я читал рассказы Ванды Василевской, с которой был знаком мой дед, с интересом смотрел фильмы о Польше, знал некоторые польские песни. Я был очень рад, получив возможность принять участие в Летней школе польского языка и культуры, но видел в этом лишь возможность лучше изучить язык. Но школа дала мне несоизмеримо больше!

С первого же дня я буквально окунулся в жизнь и

эти умные, красивые, талантливые молодые люди — твои соотечественники.

Необыкновенно интересной была программа отдыха: катание по Неве, посещение Эрмитажа, Петергофа, Петропавловской крепости. Но главное впечатление мы, конечно, получили на занятиях.

Необычайно познавательными и интересными были лекции доктора Херонима Граля по истории и культуре Польши, уроки польского языка и занятия, на которых мы знакомились с бытом отпляков, их традициями. Беседы с отцом Кшиштофом Пожарским, службы в костёле позволили лучше почувствовать душу польского народа.

Никому не хотелось уезжать! Расставались, как с родными, обменивались телефонами, адресами. Уверен, что все ребята навсегда запомнят эти чудесные дни, в течение которых мы приблизились к пониманию очень важных составляющих польской культуры, познакомились с интересными людьми, обрели новых друзей. Я навсегда сохраню в душе благодарность к отцу Кшиштофу, пану Чеславу Блашику и всем организаторам летней школы за их труд, терпение, щедрость, за то, что они учили нас не забывать о своих корнях и уважать их.

был красивого славянского народа: польская речь, песни, танцы. Меня удивило, как организаторам школы удалось в считанные часы создать такую тёплую, дружескую атмосферу! Вечер, на котором мы жарили на костре колбаски и пели песни, стал по-настоящему семейным праздником! Было приятно осознавать, что все

Сергей ГАННОЧКА

KRASNODAR - KRAKÓW

Rysunki Oksany Pożdnyszewej

KRASNODAR - PETERSBURG

NASZE RODOWODY

Aleksander BAGIŃSKI

URODZIŁEM
W POLSKIEJKazimiera i Paweł Bagińscy,
1925.

URODZIŁEM się w Odessie w polskiej rodzinie katolickiej w ostatnim dniu maja 1926 roku. Ojciec mój Paweł Bagiński zatrudniony był wtedy na kolei w charakterze kowala. Miał pochodzenie szlacheckie lecz starannie to ukrywał. Dopiero podczas okupacji rumuńskiej w roku 1943 zdecydował się pokazać swoim dzieciom świadectwo weryfikacji rodu w potomnej godności szlacheckiej, które dotychczas w wielkiej tajemnicy przechowywał na strychu.

Moi dziadkowie Cezary i Michalina Bagińscy mieszkali we wsi Huta w byłej guberni Podolskiej. Mieli dwanaścioro dzieci, w tym siedmiu chłopców: Narcyza – najstarszego, bliźniaków Piotra i Pawła (ten ostatni – to mój ojciec, urodzony w roku 1892), Jana, Stefana, Fabiana i najmłodszego Juliana. Stefan i Fabian zmarli w wieku dziecięcym. Córkę miały na imię: Antonina, Magdalena, Maria, Jadwiga i Franciszka. Rodzina Bagińskich żyła ubogo i wszystkie dzieci ukończyły zaledwie dwie klasy szkoły wiejskiej.

Kiedy mój ojciec osiągnął wiek piętnastu lat, dziadek Cezary odesłał go do mieszkającego w Odessie swojego krewnego – pana Przychodkiego, by ten wyuczył chłopca na kowala. Niebawem dziadek Cezary zmarł. Tymczasem Paweł Bagiński po pobraniu nauki został kowalem i uzyskał prawo do założenia własnego warsztatu. Był barczysto zbudowany i potrafił samodzielnie podkuć nawet nie przywiązanego młodego ogiera. Podczas Pierwszej wojny światowej odbywał służbę w artylerii. Na froncie wybuch pocisku ciężko zranił mru ramie, co jednak wcale nie przeszkodziło mu po przejściu do cywila założyć własną kuźnię. Jej właścicielem był przez niedługi okres, gdyż za czasów władzy radzieckiej już na stałe i nieprzerwanie pracował w charakterze kowala na kolei w Odessie, gdzie był bardzo ceniony jako dobry fachowiec.

Pierwszą żoną Pawła Bagińskiego została Julia Górską, która wkrótce zmarła „na suchoty”. Żywość ich córeczki Haliny na tym padole był niestety króciutki. W sierpniu 1925 roku Paweł Bagiński ożenił się po raz drugi. Jego małżonką została Kazimiera Kowalska. Mieli dwoje dzieci – Aleksandra, czyli mnie, oraz młodszą o trzy lata córkę Marię. Ojciec własnoręcznie zbudował niewielki domek w polskim osiedlu Kursaki (później – osiedle imienia Wyszyńskiego) na przedmieściu Odessy. Na działce o powierzchni 12 arów trzymano drób, kozy i krowę, pielęgnowano ogródek warzywny, a później sad. Matka twierdziła, że ojciec „gorzko” pracuje. Po

powrocie z nielekkiej, kowalskiej przecież pracy, szliśmy z nim na pobliski poligon wojskowy by kosić trawę dla zwierząt. Po paru godzinach całkowicie wyczerpani wracaliśmy holując ciężki, naładowany trawą wózek. W tym domku rodzice mieszkali do śmierci mojej matki, która nastąpiła w roku 1974. Dopiero wtedy ojciec zdecydował się porzucić Odessę i przeprowadził się do miasteczka Reni, gdzie mieszkala moja siostra Maria, pracująca w szkole jako nauczycielka matematyki. W tym też miasteczku Paweł Bagiński zmarł w roku 1981.

Matka moja Kazimiera, córka Ludwika i Aleksandry Kowalskich, urodziła się w Odessie w roku 1897. W roku 1908 ukończyła Damską Szkołę Krawiecką. Uczyła się również w gimnazjum, lecz wydarzenia rewolucyjne przekreśliły możliwości jego ukończenia. Do końca życia była panią domu i obszywała całą rodzinę. Bardzo lubiła czytać, pisała bezbłędnie zarówno po polsku, jak i po rosyjsku. Pomagała mi i mojej siostrze Marii rozwiązywać trudniejsze ćwiczenia matematyczne. Owe zdolności matka zachowała do późnej starości. Zmarła na cukrzycę w roku 1974 w Odessie, gdzie też została pochowana.

Mój dziadek Ludwik Kowalski, z zawodu stolarz, przyjechał do Odessy z miejscowości Chwałowice w byłej guberni Radomskiej. Zmarł tu w roku 1943 w wieku 77 lat. Pochowany został na cmentarzu katolickim w Odessie obok babci Aleksandry, córki Franciszka z domu Jaworskiej, którą w roku 1927 przejechał pociąg. Aleksandra i Ludwik Kowalscy mieli dwóch synów – Mikołaja i Mieczysława, oraz cztery córki: Kazimierę, która była moją matką, Marię, Jadwigę i Apolonię. Rodzina nie była bogata, więc do gimnazjum uczęszczali tylko synowie. Dziadek Ludwik mieszkał przy tej

Okrętowiec Mieczysław Kowalski

Aleksander i Maria Baginscy,
1948.

samej co my ulicy Szóstej Stepowej, więc stale go odwiedzałem i często z nim rozmawiałem. Ulubioną lekturą dziadka było grube tomisko „Dziejów Polski”.

Wujek mój Mikołaj Kowalski, były sztabkapitan armii carskiej, przeniósł się do odrodzonej Polski. Miał syna Kazimierza i córkę Wandę. Łączność z nimi wkrótce utraciono. Wujek Mieczysław Kowalski, mój ojciec chrzestny, po ukończeniu Politechniki Transportu Wodnego w Odessie pracował w Leningradzkiej Stoczni Bałtyckiej i był m.in. głównym budowniczym prototypowego okrętu podwodnego „Szczuka”, który nadał imię całej popularnej serii, złożonej z 84 jednostek.

Wszyscy moi krewni pięknie mówili po polsku. Mnie również oddano w wieku siedmiu lat do polskiej szkoły. Po ukończeniu pierwszej klasy dostałem list pochwalny, co przekreśliło dalszą w tej szkole naukę, gdyż ojciec ucieczył się z mojego powodzenia i postanowił przenieść mnie do szkoły rosyjskiej. Nie było w Odessie polskiej szkoły średniej, więc ze względu na ewentualne dalsze studia, zmiana szkoły wczesniej czy później była nieunikniona. W roku 1940 ukończyłem szkołę podstawową. Uwielbiałem dwa przedmioty, z których zawsze miałem oceny bardzo dobre – algebrę i kreślarnię. Podczas letnich wakacji stwierdzono, że cierpię na wadę serca. Z tego powodu lekarz wmówił moim rodzicom, bym zaniechał kolejnego roku szkolnego. W roku zaś następnym wybuchła wojna.

Już po miesiącu Odessa została oblężona przez wojska rumuńskie. Lotnictwo zbombardowało stację pomp w Bielajewce i miasto zostało pozbawione wody. Oblężenie trwało dwa i pół miesiąca. W mieście wywiercono studnie artezyjskie. Po wodę musieliśmy chodzić bardzo daleko i, narażając życie, długo stać w kolejce, gdyż przez całą dobę z nieba spadały bomby. Od września do nalotów lotnictwa dołączyły ostrzały artyleryjskie. Pociski przelatwały nad naszym osiedlem i wybuchały w mieście. W

NASZE RODOWODY

SIĘ
RODZINIE

domach i na ulicach masowo ginęli niewinni mieszkańcy.

W dniu 16 października 1941 roku ku zdziwieniu mieszkańców Odessy od samego rana panowała głęboka cisza. O dziesiątej rano przeleciał „kukuruźnik”. Z samolotu rozrzucano ulotki z których wynikało, że Armia Czerwona z powodów strategicznych miasto opuściła, lecz tu wróci i zwycięstwo pozostanie po naszej stronie. Dopiero gdy zbliżał się wieczór żołnierze rumuńscy skradając się podążyli nieśmiało przez nasze osiedle do miasta. Tej samej nocy dywersanci wysadzili w powietrze sztab wojsk niemiecko-rumuńskich. Rano Niemcy obwieścili, że wszyscy mężczyźni w wieku od 20 do 50 lat muszą pod groźbą kary śmierci niezwłocznie zjawić się w parku imienia

*Aleksander Bagiński z przyszłą
małżonką Wiktoria Gurdź, 1952.*

Szewczenki. Bardzo wielu mężczyzn do parku poszło, lecz mój ojciec oraz większość mężczyzn z naszego osiedla pozostali w domu. Z tych co poszli nie wrócił nikt. W ten sposób rozpoczęła się okupacja, która trwała dwa i pół roku.

Ojciec zdecydował się zapisać mnie do jedynego na całe miasto siedmioklasowego liceum ogólnokształcącego, które założyła emigrantka rosyjska pani Aswadurowa. Absolwentka liceum dostawali prawo do dalszych studiów na uczelni wyższej. Mnie przyjęto do piątej klasy. W liceum wykładali profesorowie akademicy, jedynie zajęcia z matematyki prowadził nauczyciel z naszej byłej szkoły. Kiedy Armia Czerwona zbliżała się do Odessy pani Aswadurowa pośpiesznie wydała nam dokumenty zaświadcujące ukończenie liceum i uciekła do Rumunii. W dniu 10 kwietnia 1944 roku Odessa została wyzwolona. Wśród niedoszłych absolwentów liceum przyjęto mnie do klasy maturalnej szkoły średniej. Wkrótce, w dniu 30 maja, wszystkich chłopaków rocznika 1926 powołano do wojska, i matura mi się wymknęła. Dostałem, co prawda, zaświadczenie, że uczęszczałem do dziesiątej klasy.

Po niedługim przeszkoleniu w 22 Ćwiczebnej Dywizji Strzelców, rozlokowanej w Sielcach niedaleko Riazania, zostaliśmy fizylierami. W tej samej dywizji złożyliśmy

przysięgę wojskową, po czym we wrześniu 1944 roku skierowano nas na Pierwszy Front Białoruski. Trafiliśmy do 49 Rosławskiej Dywizji Strzelców, która stacjonowała niedaleko Brześcia. Na początku listopada dywizję przerzucono do Polski. Rozlokowano nas w lasach niedaleko Lublina. W dniu 4 stycznia 1945 roku, kiedy już zupełnie ściemniało, nasza dywizja wyruszyła na pierwszą linię. Kroczyliśmy długą kolumną, składającą się z trójosobowych szeregów: pluton po plutonie, batalion po batalionie, pułk po pułku. Każdy z fizylierów, prócz pistoletu maszynowego PPSz oraz dwu rezerwowych magazynków bębnowych, dźwigał w plecaku dodatkowo cztery kartony z nabojami do ręcznego karabinu maszynowego. Śliśmy przez całą noc aż do świtu. Dwudziestostopniowy mróz odczuwaliśmy dopiero podczas krótkich postojów, kiedy odpoczywaliśmy na wół leżąc z oparciem na plecach naładowanych amunicją. Po zjawieniu się na niebie Jutrzenki, chowaliśmy się po lasach. Rozpalać ogniska, przy których ogrzewaliśmy się, zezwalano wyłącznie w porze dziennej. W ten sposób maszerowaliśmy przez sześć nocy. Po przeprawieniu się na lewy brzeg Wisły dywizja zajęła transzeje i przygotowała się do natarcia. O godzinie ósmej rano dnia 14 stycznia rozpoczęło się przygotowanie artyleryjskie – przez dwie godziny strzelały armaty, moździerze, „katusze”. Wreszcie czerwoną rakietą dano znak do rozpoczęcia natarcia. Jako pierwszy z okopów z krzykiem „Za mną!” wybiegł dowódca naszego batalionu major Subbotin. W prawej ręce trzymał pistolet, lewe zaś ramię miał zabandażowane po niedawnym trafieniu przez odłamki artyleryjskie. Obok niego biegła sanitariuszka, a myśmy podążali za nimi. Mieliśmy wyrzucić Niemców z dziesięciu równoległych linii tranzejowych. Przed bojem ogłoszono rozkaz: „Jeńców nie brać i przy życiu nie pozostawiać!”. Po obrzuceniu kolejnej tranzei granatami biegliśmy dalej.

*Student Akademii Pedagogicznej,
1952.*

*Aleksander Bagiński,
1949.*

Zdażyłem przebiec zaledwie dwie linie, kiedy przede mną wybuchła niewielka mina. Jej odłamek trafił mnie powyżej prawego łokcia i uniemożliwił dalszy udział w walce.

W wyniku naszego natarcia została wyzwolona Warszawa, więc zostałem udekorowany medalem „Za Wyzwolenie Warszawy”. Po wyleczeniu skierowano mnie razem z czteroosobową grupą żołnierzy do naszej dywizji, która po sforsowaniu Odry trzymała obronę w pobliżu Berlina. Jechaliśmy najczęściej w tamburach wagonów towarowych lub szliśmy przez dłuższy czas na piechotę. W pierwszej połowie marca powróciłem do składu 212 pułku, lecz zaliczono mnie do innego – trzeciego batalionu. W dniu 14 kwietnia znów ruszyło natarcie, podczas którego pomagałem przy obsłudze ręcznego karabinu maszynowego. Następnego dnia mój kolega został zraniony, więc zacząłem obsługiwać erkaem samodzielnie. Pod koniec dnia seria pocisków nieprzyjacielskich przestrzeliła mi prawe ramię i ponownie trafiłem do szpitala, który mieścił się we wsi Sandow, położonej 30 km od Frankfurtu nad Odrą. Tam dowiedziałem się o zakończeniu wojny. Po kuracji skierowano mnie nie do mojej dywizji, lecz do pułku rezerwowego. Parowozem bez wagonów przejechaliśmy przez całkowicie zburzony Berlin. Podróż owa trwała cały dzień, gdyż długo staliśmy na każdej miejskiej stacji. Nie było postoju tylko obok Reichstagu.

W docelowym mieście Roslau nad Elbą sformowano z nas niewielki oddział, składający się z trzydziestu żołnierzy, celem przeprowadzenia tabunu koni pociągowych do Smoleńska. Powoli podążyliśmy furmankami przez Niemcy i Polskę do Związku Radzieckiego. Minęliśmy między innymi Poznań i Łódź. Wjazd do większych miast był dla nas zabroniony przez komendatury wojskowe, więc oglądaliśmy je wyłącznie z oddali. Był gorący czerwiec. Wzdłuż obu stron drogi ciągnęły się niezliczone czereśnie. Jeden z żołnierzy, żeby nie tracić czasu na obrywanie poszczególnych owoców z drzewa, odłamał pokazałą gałąź i jadąc delektował się.

(Ciąg dalszy na str. 12)

NASZE RODOWODY

URODZIŁEM
W POLSKIEJ

*Aleksander i Wiktoria Bagińscy,
1953.*

(Ciąg dalszy. Początek na str. 10)

NAGLE wyprzedził nas samochód, z którego wyskoczył major – komendant wojskowy z pobliskiego miasteczka – i zatrzymał nasz karawan. Od komendanta dowiedzieliśmy się, że czereśni jeść wolno, a złamanie drzewa traktowane musi być jako maruderstwo, więc winowajca zostanie oddany pod sąd wojenny. Woźnice tłumaczyli się, że stale byli zajęci przy koniach, więc nie można ich nawet posadzać o wyłamywanie się z karność. Wtedy major zdecydował się wszystkich zbędnych jego zdaniem żołnierzy, odesłać do miejsca przeznaczenia kolejną.

Trafiliśmy najpierw do Warszawy. Miasta co prawda, widać nie było – same tylko rozległe tory kolejowe, na których siedziało mnóstwo ludzi, prowadząc handel jak na rynku. Razem z przyjaciółmi zapytaliśmy jednego z handlarzy o cenę tytoniu, lecz on powiedział, że sprzedaje machorę. Towar wyglądał na prawdziwy tytoń, więc ponowiliśmy prośbę. Wtedy poirytowany sprzedawca przywołał swego znajomego z woreczkiem tytoniu. Kupiliśmy całą menażkę towaru, który na nasz rozum, w niczym od poprzedniej „machorki” się nie różnił.

Granicę przekroczyliśmy niedaleko Białegostoku. Jechaliśmy siedząc na szynach kolejowych, stanowiących ładunek otwartych ze wszystkich stron wagonów towarowych. Niebo aż do widnokręgu było zakryte ogromną ciężką i sinawą chmurą. Sprawiało to wrażenie, że posuwamy się wzduż morza. Powiedziałem o tym żołnierzowi z sąsiedniego wagonu. Ten z kolei zapytał, skąd wiem jak morze wygląda. Okazało się, że obaj pochodzimy z Odessy. W ten sposób zaprzyjaźniłem się z Aleksym Brykułą. Przyjaźń ta trwała przez całe życie... Nieco później razem z nim na stacji Ugra braliśmy udział w zaopatrywaniu jednostki w drzewo opałowe na zimę. Mieszkaliśmy w drewnianych barakach, które trzeba było opalać przez całą dobę. W tym celu wyznaczano dwóch dyżurnych żołnierzy. Zmiana odbywała się po obiedzie. Owego dnia nastąpiła nasza kolej. Już zdążyliśmy narząść drew na całą dobę. Mieliliśmy tylko to wszystko porąbać, kiedy wbiegł żołnierz i krzyknął, że naszych, czyli Żukowców, biją. Włożyłem szynel i chciałem już wychodzić, kiedy Aleksy spokojnie pyta mnie, gdzie zamierzam iść. Tłumaczę, że chcę bronić żołnierzy z naszego byłego frontu. W odpowiedzi słyszę, że jeżeli to nie jest bitwa z faszystami, lecz zwykła bijatyka chuligańska i jeśli nie mam do bójk skłonności, to najlepiej dać temu spokój. W ten rozsądny sposób

niechybnie uratował mnie od przykrych konsekwencji.

Poniemieckie konie nie wytrzymały ciężkiej pracy, półgłodowej egzystencji oraz surowej zimy i zdychały jeden po drugim. Losy tych nędznych szkap nie obchodziły nikogo, prócz mieszkańców sąsiadującej z Ugrą wioski, do której nas skierowano. Całą ludność tej wsi stanowiły kobiety i dzieci. Kiedy zdechl kolejny koń, kobiety prosiły felczera by oddał im trupa. Felczer jednak obawiał się ewentualnego zatrucia, więc rozkazał konia oblać naftą i

*Podczas lekcji fizyki,
ok. 1965.*

zakopać. Wtedy jedna z kobiet powiedziała: „Ocalałeś w tej wojnie, zaś nasi mężowie polegli na froncie, a szkoda ci dla nas zdechłego konia!”. Wzruszony lejtnant polecił oddać wieśniaczkom kolejnego konia na wykończeniu, który nie miał już szans powrócić do sprawności. Z rzewnością i smutkiem wspominam po upływie sześćdziesięciu lat, jak owe nieszczęsne kobieciny uniżenie dziękowały oficerowi za hojną ofiarę.

Głucha smoleńska wieś, która wśród starych sosen stała na kształt wysepki, wstrząsnęła mnie swoją biedotą. Wychowany byłem w rodzinie niebogatej, lecz w dużym i pięknym mieście. Nie mogłem sobie wyobrazić, że można nazwać klubem dużą izbę drewnianą, która nawet podłogi nie posiadała. Gdyby mi nie powiedziano, że idziemy do klubu, pomyślałbym, iż trafiliśmy do obory. W klubie mętnie paliła się jedna świeca. Harmonista grał „stradanią” – ludowe przyspiewki miłosne, lecz właśnie płci pięknej tu brakowało. Kiedy wyjrzelśmy z klubu, białogłowy, które stały gromadą przy ścianie budynku, raptem rozpierchły się w różnych kierunkach. Zdążyłem zauważyć, że na nogach miały łapcie. Wtedy nasze mocno podniszczone żołnierskie buty z owijaczami, po raz pierwszy i chyba ostatni, zaczęły wyglądać według nas szczególnie elegancko.

Ze Smoleńszczyzny skierowano naszą jednostkę do Dniepropietrowska na Ukrainie, skąd odesłano mnie do stacji Biełorieczńskiej na Kubaniu. Stamtąd zaś trafiłem do Krasnodaru, gdzie pełniłem służbę w charakterze drukarza gazety „Wojenny Żeleznodorożnik” („Kolejarz Wojskowy”).

W roku 1948 postanowiłem zdobyć maturę i złożyłem dokumenty do Wieczorowej Szkoły Średniej nr 5, która mieściła się w gmachu kolejarskiej Szkoły nr 12 na rogu ulic Gogola i Żeleznodorożnej, czyli tuż obok miejsca mojej służby. Pod koniec sierpnia na placu szkoły rozpoczęto sprzedaż podręczników. Sterty książek leżały na stole, przy którym siedziała sprzedawczyni. Pomagała jej kędzierzawa dziewczyna o czarnych oczach. Ustawiłem się w kolejce, a z tej dziewczyny oczu nie spuszczałem. Niestety coś odwróciło moją uwagę, a kiedy przyszła kolej na mnie – dziewczę już zniknęło. W dniu 1 września zjawiłem się w klasie zawczasu, chyba na kwadrans przed rozpoczęciem lekcji. Nagle zauważyłem, że tamta dziewczyna siedzi z jakimś chłopakiem w pierwszej od okna ławce. Po przywitaniu się usiadłem z tyłu za nimi. Byłem uradowany z tego, że wkrótce zabrzmi dzwonek, wejdzie nauczyciel, rozpocznie sprawdzanie obecności i w ten sposób dowiem się jak jej na imię, oraz że zostaniemy kolegami, więc nasze spotkania będą częste. Wyszło na jaw, że ona ma na imię Wiktoria, a ten chłopak – to jej brat Paweł, z którym niebawem zaprzyjaźniłem się.

Bez względu na trudności, jakie towarzyszyły pracy w drukarni, rok szkolny dla mnie upłynął pomyślnie. Nastąpiła pora egzaminów. Aktywiści uprosili dyrektora by zezwolił nakryć do stołu z okazji balu maturalnego. W tym celu każdy z nas wpłacił po sto rubli. Razem z klasą zdałem już wszystkie egzaminy prócz egzaminu z historii. Na przygotowanie się mieliśmy trzy dni. Właśnie w tym samym czasie redaktor gazety

*Wiktoria, Sergiusz, Aleksander,
Paweł i Andrzej Bagińscy, 1962.*

podpułkownik Proskurin otrzymał rozkaz o przeniesieniu mnie oraz jeszcze jednego żołnierza służby czynnej, Kuramszyna, do plutonu komendanckiego, rozlokowanego w innej dzielnicy miasta. Interwencja redaktora w sztabie brygady odniosła tylko częściowy skutek – Kuramszyn pozostał w drukarni, natomiast ja z rzeczami i papierami miałem

NASZE RODOWODY

SIĘ RODZINIE

*Razem z synami,
1960.*

się zameldować dowódcy plutonu komendanciego lejtnantowi Hryńkowi. Noc przed egzaminem spędziłem na posterunku. O siódmej rano mnie zluźowano i co tchu popędziłem stawić się na egzamin. Wcale nie byłem przygotowany, lecz ocena dostateczna los mój uratowała.

Uporczywie nurtowała mnie troska, czy zostanę zwolniony z jednostki na bal maturalny? Lecz szef kompanii po uważnym wysłuchaniu prośby zwolnił mnie aż do samego rana. Dyrektor szkoły Bazyli Michajłowicz Sawieljew złożył nam serdeczne gratulacje z okazji ukończenia szkoły, rozdał świadectwa maturalne i zaprosił nas do zastawionego stołu. Wszyscy trykali radością. Po licznych toastach, wygłoszonych przez dyrektora i absolwentów, rozpoczęły się tańce. W tamtym czasie jeszcze nie umiałem tańczyć, więc podpierałem ścianę. Wtenczas odnalazła mnie Wiktoria i na moje tłumaczenia, że tańczyć nie potrafię, rezolutnie powiedziała: „Chodźmy, nauczę cię”. Jakimś cudem udawało mi się tańczyć i byłem z tego powodu bardzo szczęśliwy. Bliżej rana zabawa wygasła i zaczęliśmy się rozchodzić. Wyszliśmy z Wiktorią trzymając się za ręce. Odprowadziłem ją do samego domu, który mieścił się na podwórzu Biblioteki imienia Puszkina, okrążonej wtedy przez parkan z wysokich murowanych słupków i krat żeliwnych między nimi. Całkowicie się już rozwidniało. Zdecydowałem się poprosić Wiktoria o dalsze spotkania, lecz odmówiła mi i na tym rozstaliśmy się. Jeszcze przez rok odbywałem służbę w Krasnodarze. Dowiedziałem się przypadkiem, że Wiktoria studiuje na Wydziale Filologicznym

Akademii Pedagogicznej, zaś jej brat – na Wydziale Matematyczno-Fizycznym. Pewnego razu kupiłem dwa bilety, zająłem do ich domu i zaproponowałem Wiktorii wspólnie pójść do kina, lecz stanowczo mi odmówiła.

W czerwcu 1950 roku nasza 36 Brygada Wojsk Kolejowych została przeniesiona do obwodu Wschodnio-Kazachstańskiego, gdzie miała brać udział w budowie Ust'-Buchtarminskiej Elektrowni Wodnej. Tuż przed odjazdem do Kazachstanu zostałem wyznaczony na stanowisko pisarza Wydziału Administracyjno-Gospodarczego. Zbliżał się już koniec szóstego roku mojej czynnej służby wojskowej. Dowódcy zapowiadali rychłą demobilizację. W końcu września od kolegi, pisarza z Wydziału Specjalnego, dowiedziałem się, że istnieje poufny rozkaz, dotyczący demobilizacji z dniem 1 września 1950 roku żołnierzy rocznika 1926, posiadających maturę. Chciałem niezwłocznie biec do sztabu, lecz kolega poprosił mnie o dyskrecję. Przez całą noc obmyślałem plan, w jaki sposób skorzystać z tej wiadomości, a nie narazić kolegi? Następnego dnia zwróciłem się do majora Dronowa, który niedawno rozpowiadał na temat niedalekiej już demobilizacji, z prośbą o niezwłoczne zwolnienie mnie z wojska, gdyż zamierzam jeszcze w roku bieżącym rozpocząć studia na wyższej uczelni. Skutek był natychmiastowy. Przeniesiono mnie do rezerwy, nadając jednocześnie w charakterze wyróżnienia, stopień młodszego sierżanta.

Już w dniu 30 września po otrzymaniu odpowiednich dokumentów wsiadłem do ciężarówki, jadącej do Ust'-Kamienogorska, skąd pociągiem wyjechałem do Odessy,

*Razem z synami,
ok. 1975.*

gdzie mieszkali moi rodzice. Po tygodniu byłem w domu i już następnego dnia zwróciłem się do rektora Akademii Pedagogicznej imienia Uszyńskiego z prośbą o przyjęcie mnie na studia. Rektor mi wytłumaczył, że nie może przyjąć mnie bez egzaminów, które się już odbyły. Rektorzy innych uczelni tak samo radzili mi przyjść po upływie roku. W filii jednej z branżowych uczelni poradzono mi zwrócić się w tej sprawie do właściwego ministerstwa. Powróciłem do Akademii Pedagogicznej i poprosiłem sekretarkę o adres ministerstwa. Adresu nie dostałem, lecz poradzono mi za dwie godziny zjawić się u rektora, który z kolei skierował mnie do dziekana. Ten wyznaczył egzaminy wstępne, po zdaniu których mnie, jako zdemobilizowanego żołnierza, zaliczono do stanu studentów Wydziału Matematyczno-Fizycznego. Chciałem o tym fakcie poinformować Wiktoria, lecz nie znałem jej adresu. Dopiero później wpadłem na pomysł odesłać list na adres uczelni krasnodarskiej, który można było znaleźć w poradniku dla maturzystów. Zawiązała się korespondencja.

Tymczasem w Odessie otwarta została szkoła tańców balowych, w której zajęcia

*Sergiusz, Eliazs, Irena, Świetlana,
ok. 1992.*

obejmowały trzy stopnie. Każdy kosztował mnie 50 rubli. Po jej ukończeniu potrafiłem zatańczyć nawet mazurka. W lecie stałe odwiedzałem kółko taneczne, czynne codziennie od siódmej wieczorem. O dwunastej w nocy tradycyjnie zamykał je właśnie mazurek.

W roku 1953 po sesji zimowej pojechałem do Krasnodaru do ukochanej Wiktorii. Tym razem przyjęła mnie przychylnie. Wieczorami chodziliśmy do kina oraz na tańce do Klubu Oficerskiego. Wreszcie w dniu 7 lutego zawarliśmy małżeństwo. Po ukończeniu Akademii Pedagogicznej Wiktoria dostała skierowanie na stanowisko nauczycielki języka i literatury rosyjskiej w szkole stancji Jerimińskiej, w rejonie Łabińskim. Przeniósłem się na Wydział Zaoczny Akademii w Krasnodarze i pojechałem razem z żoną nauczać w szkole matematyki. W roku 1955 wróciliśmy do Krasnodaru, gdzie rozpocząłem pracę w charakterze nauczyciela fizyki w Szkole Wieczorowej nr 8 w osiedlu Krasnodarskiej Elektrowni Ciepłej.

W roku 1970 odznaczono mnie medalem „Za ofiarną pracę dla upamiętnienia 100-lecia urodzin W. I. Lenina”.

(Dokończenie na str. 14)

NASZE RODOWODY

URODZIŁEM SIĘ W POLSKIEJ RODZINIE

(Dokończenie. Początek na str. 10)

W GRUDNIU tegoż roku objąłem stanowisko zastępcy dyrektora Szkoły Średniej nr 44 do spraw szkoleniowo-wychowawczych. Od roku 1976 byłem dyrektorem Szkoły Wieczorowej nr 9 w osiedlu Kombinatu Sukienniczego. W roku 1984 usunięto mi część lewego płuca, a dwa lata później pożegnałem się z pracą i zostałem emerytem. Po dwóch latach wypoczynek mi się sprzykrzył i przez dalsze pięć lat pracowałem w charakterze elektryka w akademiku nr 5 Kubańskiego Uniwersytetu Państwowego. Jednak zdrowie moje szwankowało tak bardzo, że uznano mnie za inwalidę wojennego i pracę ostatecznie już porzuciłem.

Bardzo dawno temu nabyłem poemat Adama Mickiewicza „Pan Tadeusz”, wydany w dalekim 1914 roku, lecz pomimo kilku prób przeczytać go nie potrafiłem, gdyż zupełnie zapomniałem mowę ojczystą. W roku 1993 całkowicie przypadkowo na bazarze kupiłem duży słownik polsko-rosyjski. Pomyślałem sobie, że byłby mi bardzo przydatny do tłumaczenia Mickiewicza. Zajęcie owe o tyle mnie zafascynowało, że po „Panu Tadeuszu” zabrałem się do „Sonetów Krymskich”. W dalszej kolejności przeczytałem opowieść Walerego Przyborowskiego „Raclawice”, opowiadania Henryka Sienkiewicza oraz opowieść Władysława Kisielewskiego „Batalion Śmiałych” o walkach Polaków z banderowcami. Kiedy dowiedziałem się o istnieniu w naszym mieście Polskiego Centrum Narodowo-Kulturalnego „Jedność”, zostałem jego członkiem i od września 2006 roku uczęszczałem na kurs języka polskiego, który pomyślnie ukończyłem. Dzięki temu, czytanie po polsku nie sprawia mi już większych trudności.

Moja małżonka Wiktoria, córka Eliasza z domu Gurdży, urodziła się w roku 1926 w Krasnodarze w rodzinie Krymczaków. Pracę rozpoczęła w roku 1943 w parowozowni stacji Bielorieczeńska Północno-Kaukaskiej Kolei Żelaznej. Po ukończeniu z wyróżnieniem

Akademii Pedagogicznej w ciągu ponad trzydziestu lat pracowała w szkole średniej jako nauczycielka języka i literatury rosyjskiej. Od roku 1974 jest również dziennikarką. Na jej dorobek twórczy składa się ponad dwieście pięćdziesiąt publikacji, w tym wiersze, nowele, eseje, artykuły pedagogiczne, zamieszczone w prasie centralnej i lokalnej (miesięczniki „Awrora”, „Družba Narodow”, „Literatura w Szkole”, „Sowietskaja Żenszczina”; gazety „Gudok”, „Prawda”, „Sowietskaja Kubań”, „Uczitelskaja Gazeta” i inne). Jest laureatką pięciu konkursów literackich w zakresie esejów (pierwsza i trzecia nagroda w konkursach ogólnokrajowych oraz dwie pierwsze i jedna trzecia nagroda w konkursach międzynarodowych).

Od najmłodszych lat Wiktoria zbiera i tłumaczy na język rosyjski twórczość ustną swojego nielicznego, lecz starożytnego narodu – Krymczaków. W roku 2003 wydała książkę „Ludowe piosenki i przysłowia Krymczaków”. Po roku razem z synem, który też jest poetą,

Trzy generacje Bagińskich.

wydała książkę „Duet Poetycki”. Obecnie, będąc obłożnie chora, kontynuuje współpracę z miesięcznikiem „Priroda i Człowiek” („Świat”). W numerze wrześniowym z bieżącego roku zamieszczono jej opowiadanie „Kolonie letnie... na podwórku”.

Mamy z Wiktoria dwóch synów. Starszy syn Sergiusz, urodzony w roku 1954, po ukończeniu Politechniki Krasnodarskiej pracował w Inspekcji Kotłowej, później był głównym inżynierem Bazy Wytworów Metalowych, zaś obecnie jest kierownikiem Działu Zaopatrzenia Gospodarczego w Międzyregionalnym Komercyjnym Banku Transportowym. Jego żona Świetłana jest z zawodu nauczycielką muzyki i pracuje w Departamencie Kultury Kraju Krasnodarskiego. Ich córka Irena, urodzona w roku 1979, ukończyła Wydział Historyczno-Ekonomiczny na Uniwersytecie Kubańskim. Ona od lat dziecięcych pięknie maluje. O tyle dobrze zdołała opanować język angielski, że obecnie pracuje w Ambasadzie Wielkiej Brytanii w Moskwie. Syn Eliasza, urodzony w roku 1982, po ukończeniu Politechniki Krasnodarskiej pracuje jako inżynier w firmie

A. Bagiński, dyrektor Szkoły Wieczorowej, 1985.

„Boulangere”. Również dobrze włada językiem angielskim.

Nasz młodszy syn Andrzej, urodzony w roku 1959, po ukończeniu Politechniki Krasnodarskiej został promowany na oficera i skierowany był do wojska. Przez dwa lata odbywał służbę jako dowódca plutonu artyleryjskiego w Leningradzkim Okręgu Wojskowym za Kręgiem Polarnym. Obecnie w charakterze inżyniera programisty pracuje w biurze personalnym Parku Miejskiego im. Gorkiego. Jest członkiem Zjednoczenia Młodych Pisarzy Kubania, laureatem Konkursu „Młodzi o Wojnie”. W roku 1996 był stypendystą Administracji Kraju Krasnodarskiego w dziedzinie kultury, literatury i sztuki. Jego wiersze zostały opublikowane w różnych pismach: „Dusza Moja”, „Młodą Gwardia”, „Młodą Kuban”, „Nad Kuban”, „Priroda i Człowiek” („Świat”), „Uczitelskaja Gazeta”, „Ulica Krasnaja” i innych. W roku 1993 wydał książkę „Wiersze, Parodie, Szkice”, w roku 2004 razem z matką zbiór „Duet Poetycki” i w roku bieżącym książkę dla dzieci „Obok Starej Karuzeli”. Jego żona Irena po ukończeniu Wydziału Ekonomicznego na Akademii Rolniczej pracuje w firmie prywatnej. Ich córka Aleksandra, urodzona w roku 1988, jest studentką trzeciego roku na Uniwersytecie Politechnicznym, zaś syn Demetriusz uczęszcza do klasy maturalnej szkoły średniej.

Minęło grubo ponad pół wieku, jak ród Bagińskich zakorzenił się na Kubaniu, zdala od Odessy, Podola, czy też Polski. Tym niemniej ani czas, ani burzliwe losy nie potrafiły zerwać nici, mocno łączących mnie z moim polskim rodowodem.

Opracował Dariusz Józef SAS

Aleksandra, Irena, Demetriusz i Andrzej Bagiński, 2002.

NASZE KALENDARIUM

- 625 lat** – Zmarł król Ludwik Węgierski (dnia 11/12 września 1382 roku)
- 435 lat** – Zmarł król Zygmunt Stary, ostatni Jagiellończyk (dnia 7 lipca 1572 roku)
- 310 lat** – Koronacja Augusta II Wetyna na króla Rzeczypospolitej (dnia 15 września 1697 roku)
- 260 lat** – Została otwarta w Warszawie pierwsza w Polsce biblioteka publiczna (dnia 3 sierpnia 1747 roku)
- 260 lat** – Urodził się Józef Wybicki, działacz polityczny, publicysta, pisarz, autor „Mazurka Dąbrowskiego” (dnia 29 września 1747 roku)
- 235 lat** – Odbył się pierwszy rozbiór Rzeczypospolitej (dnia 5 sierpnia 1772 roku)
- 210 lat** – Powstał „Mazurek Dąbrowskiego” – dzisiejszy Hymn Państwowy (dnia 19 lipca 1797 roku)
- 205 lat** – Urodził się Ignacy Domeyko, profesor, geolog, inżynier górniczy (dnia 3 lipca 1802 roku)
- 200 lat** – Proklamowano Księstwo Warszawskie (dnia 7 lipca 1807 roku)
- 195 lat** – Urodził się Józef Ignacy Kraszewski, pisarz, historyk, działacz polityczny, publicysta (dnia 28 lipca 1812 roku)
- 160 lat** – Zmarł Samuel Bogumił Linde, wybitny leksykograf, autor 6-tomowego „Słownika Języka Polskiego” (dnia 8 sierpnia 1847 roku)
- 125 lat** – Przez Ludwika Waryńskiego założony został I Proletariat, pierwsza partia socjalistyczna w Królestwie Polskim (dnia 1 września 1882 roku)
- 115 lat** – Urodził się Julian Krzyżanowski, profesor, wybitny historyk literatury polskiej (dnia 4 lipca 1892 roku)
- 115 lat** – Urodziła się Kazimiera Hłakiewiczówna, poetka, prozaik, tłumaczka, sekretarka J. Piłsudskiego (dnia 6 sierpnia 1892 roku)
- 90 lat** – Walczący w szeregach armii rosyjskiej I Pułk Ułanów, dowodzony przez pułkownika Bolesława Mościckiego stoczył pod Krechowcami całodzienną bitwę z oddziałem niemieckim powstrzymując natarcie na Stanisławów (dnia 24 lipca 1917 roku)
- 90 lat** – Powstał Komitet Narodowy Polski, który oficjalnie reprezentował na Zachodzie interesy Polaków (dnia 15 sierpnia 1917 roku)
- 85 lat** – Sejm podjął uchwałę o budowie portu w osadzie rybackiej Gdynia (dnia 23 września 1922 roku)
- 75 lat** – W Moskwie podpisano polsko-radziecki akt o nieagresji (dnia 25 lipca 1932 roku)
- 75 lat** – W III Międzynarodowych Zawodach Samolotów Turystycznych polscy piloci Franciszek Żwirko i Stanisław Wigura zajęli pierwsze miejsce (dnia 28 sierpnia 1932 roku); w dwa tygodnie później obaj zginęli w katastrofie lotniczej (dnia 11 września 1932 roku)
- 65 lat** – Zmarł Wojciech Kossak, twórca znakomych obrazów historycznych (dnia 29 lipca 1942 roku)
- 60 lat** – Ukazał się w Rzymie pierwszy numer miesięcznika literacko-politycznego „Kultura”, wydawanego przez Instytut Literacki (dnia 19 lipca 1947 roku)
- 55 lat** – Uchwalenie przez Sejm Konstytucji PRL (dnia 22 lipca 1952 roku)
- 45 lat** – Zmarł Leon Kruczkowski, prozaik, publicysta, autor sztuk scenicznych (dnia 1 lipca 1962 roku)
- 35 lat** – PRL i RFN nawiązały stosunki dyplomatyczne (dnia 14 września 1972 roku)
- 30 lat** – Zmarł Witold Małcurzyński, wybitny pianista (dnia 17 lipca 1977 roku)
- 25 lat** – Zmarł Władysław Gomułka, wybitny działacz komunistyczny (dnia 1 września 1982 roku)
- 20 lat** – Zmarła Pola Negri (właściwie Apolonia Chałupiec), jedyna polska gwiazda kina niemego (dnia 1 sierpnia 1987 roku)

TUZIN PRZYSŁÓW

Bogu ufaj, a ręki przykładaj
Co bardziej dokuczy, to rychlej nauczysz
Grosz do grosza, kupi się kokosza
Jak cię widzą, tak cię piszą
Jeden skacze, drugi płacze
Każdy jest kowalem swego losu
Kto milczy, ten zezwala
Nawarzyłeś piwa, to je pij
Nie dla psa kielbasa, nie dla kota szperka
Nie pali się
Przyjdzie koza do wozu
Sen przynosi dobrą radę

На Бога надейся, а сам не плошай
Намучишься — научишься
Копейка к копейке, проживёт и семейка
Людей судят по внешности
Кому свет, а мне потёмки
Всяк человек своего счастья кузнец
Молчание — знак согласия
Сам кашу заварил, сам и расхлёбывай
Есть-то есть, да не про вашу честь
Не на пожар
Он ещё придёт к нам на поклон
Утро вечера мудренее

Druk pisma finansowany jest przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej oraz Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

**WIADOMOŚCI
POLSKIE**
№ 3 (18), 2007 r.

Redaguje kolegium.
Redaktor naczelny
Aleksander SIELICKI

**ПОЛЬСКИЕ
ВЕДОМОСТИ**
№ 3 (18), 2007 г.

Редактирует коллегия.
Главный редактор
Александр СЕЛИЦКИЙ

Pismo Krasnodarskiej Organizacji Regionalnej
Polskie Centrum Narodowo-Kulturalne „Jedność”
Adres redakcji: 350040, m. Krasnodar, ul. Stawropolskaja, 149. KubGU.
FISMO. Pok. 253. Tel.: +7-918-217-90-77, faks 007 (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru http://www.kubanetnos.ru Nakład 999 egz.

Издание Краснодарской региональной общественной организации
Польский национально-культурный центр „Единство”
Адрес редакции: 350040, г. Краснодар, ул. Ставропольская, 149. КубГУ.
ФИСМО. Комн. 253. Тел.: +7-918-217-90-77, факс 007 (861) 219-95-20.
e-mail: poloniakubania@mail.ru http://www.kubanetnos.ru Тираж 999 экз.

ИЗ ЖИЗНИ СОЧИНСКОЙ ПОЛОНИИ

С 20 по 23 сентября 2007 г. в Сочи прошёл 6-й Международный инвестиционный форум «Сочи-2007». В форуме принял участие Посол Республики Польша в РФ Ежи Бар.

К особой радости сочинских поляков высокий гость смог принять участие в воскресной Мессе в Римско-католическом костёле Св. Симона и Фаддея, который располагается в Завокзальном районе Сочи.

После богослужения vikарный священник Лешек Олендзки и сёстры монашеского ордена Лоретанок, работающие в Сочинском приходе, потчевали гостей блюдами традиционной польской кухни. За послеобеденным чаем велась оживлённая беседа о жизни города и сочинской Полонии, были сделаны памятные фото. В конце встречи пан Ежи Бар вручил сочинским полякам гуральский костюм.

В конце того же насыщенного встречами месяца в Сочи приехал хор польской песни из Москвы — «Баськи». Гости прибыли 24 сентября и уже через день выступили на I Фестивале славянской песни. Польские напевы покорили слушателей душевностью и мелодичностью. Прекрасную атмосферу фестиваля смогли почувствовать все жители и гости Сочи, когда телевидение показало репортаж с этого концерта.

Репертуар полонийного хора «Баськи» богат и на религиозные песнопения, что стало ясно во время участия коллектива в богослужении в Сочинском костёле.

Во время званого ужина гости из Москвы и сочинские поляки с удовольствием общались и пели польские песни, демонстрируя созвучие славянских сердец.

29 сентября мы уже провожали своих новых друзей со слезами на глазах. Артисты тоже покидали наш приход и город с грустью, но довольные тем, что их поездка удалась и они смогли доставить радость этому прекрасному городу на берегу Чёрного моря. На память о встречах «Баськи» подарили сочинским соплеменникам музыкальный альбом со своими песнями.

Анна МУТОВИНА
г. Сочи

С Паном Послом

В Сочинском костёле

Дружеская встреча

На фестивале

«Баськи»